

Vägledning om tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:3) om spridning av biocidprodukter

Det här är en vägledning som kan användas av såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare. Vägledningen består av förklarande kommentarer till bestämmelserna i *Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:3) om spridning av vissa biocidprodukter*. Syftet är att ge en bakgrund till föreskrifterna och förtydliga avsikterna med bestämmelserna.

Innehåll

INNEHÅLL	2
OM VÄGLEDNINGEN	3
Vägledning om tillämpning av föreskrifterna	3
Förändringar jämfört med tidigare vägledning	4
Så här har vägledningen tagits fram	4
VÄGLEDNING OM TILLÄMPNING AV NATURVÅRDSVERKETS FÖRESKRIFTER (NFS 2015:3) OM SPRIDNING AV VISSA BIOCIDPRODUKTER	5
1 kap. Tillämpningsområde	5
2 kap. Definitioner	7
3 kap. Försiktighetsmått vid spridning	8
Val av metod och medel	8
Försiktighetsåtgärder vid spridning	8
4 kap. Skyldighet att informera och underrätta	10
Information till allmänheten	10
Underrättelse till den kommunala nämnden	13
Vad en underrättelse ska innehålla	15
Undantag om det finns särskilda skäl	16
5 kap. Dokumentation	18

Om vägledningen

Till följd av bl.a. direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel (2009/128/EG) (bekämpningsmedelsdirektivet), antog regeringen den 28 maj 2014 en ny förordning om bekämpningsmedel (SFS 2014:425) (bekämpningsmedelsförordningen) som började gälla den 15 juli 2014.

I bekämpningsmedelsförordningen samlas regler som rör bl.a. godkännande och användning av växtskyddsmedel och biocidprodukter, däribland bestämmelser som genomför bekämpningsmedelsdirektivet i svensk rätt. Naturvårdsverket har genom förordningen fått bemyndigande att besluta om närmare föreskrifter om försiktighetsmått som vid spridning av biocidprodukter behövs för att skydda människors hälsa och miljön. Mot bakgrund av detta antog Naturvårdsverket den 11 juni 2015 *Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:3) om spridning av vissa biocidprodukter*. Föreskrifterna är tillämpliga från och med den 1 november 2015 och ersätter Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel och de allmänna råd som Naturvårdsverket har utfärdat som stöd vid tillämpningen av föreskrifterna (AR 97:3).

Bekämpningsmedel är en sammanfattande term som innefattar både växtskyddsmedel och biocidprodukter. I bekämpningsmedelsförordningen har reglerna för växtskyddsmedel och biocidprodukter delats upp och behandlas i separata kapitel. Växtskyddsmedel används bl.a. för att förebygga skada på växter t.ex. inom jordbruket samt för att förhindra skador från växter t.ex. på vägar, banvallar och golfbanor.

Biocidprodukter används bl.a. för att bekämpa organismer som är skadliga för människors och djurs hälsa samt som orsakar skada på egendom. Enligt EU-förordning nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (EU:s biocidförordning) är biocidprodukter indelade i fyra huvudgrupper (desinfektionsmedel, konserveringsmedel, bekämpning av skadedjur samt övriga biocidprodukter) som tillsammans innefattar 22 olika produkttyper. I huvudgruppen bekämpning av skadedjur ingår t.ex. träskyddsmedel (produkttyp 8), rodenticider (produkttyp 14) och insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur (produkttyp 18).

Vägledning om tillämpning av föreskrifterna

Det här är en vägledning som kan användas av såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövare. Vägledningen består av förklarande kommentarer till bestämmelserna i föreskrifterna som Naturvårdsverket har utfärdat. Syftet är att ge en bakgrund till föreskrifterna och förtydliga avsikterna med bestämmelserna.

Förändringar jämfört med tidigare vägledning

Den här vägledningen är helt ny eftersom den handlar om nya föreskrifter. Föreskrifterna ersätter Naturvårdsverkets tidigare föreskrifter på området och den vägledning som har getts genom allmänna råd till dessa föreskrifter. Vissa delar av de allmänna råden har tagits in i föreskrifterna och andra delar har lyfts in i denna vägledning.

Så här har vägledningen tagits fram

Vägledningen grundar sig på, förutom tidigare vägledning, författningskommentarer till Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter som remitterades under våren 2015. Remissinstanserna bestod av berörda myndigheter samt ett urval av kommuner och miljöförbund, bransch- och intresseorganisationer, och företag. I urvalet av kommuner och miljöförbund eftersträvades en spridning över landet, samt en blandning av såväl större som mindre kommuner som särskilt berörs av de nya föreskrifterna. I urvalet av bransch- och intresseorganisationer gjordes en bedömning av de organisationer som särskilt kan tänkas beröras av de nya föreskrifterna. Synpunkter på vägledning och författningskommentarer som har inkommit under remissförfarandet har beaktats vid framtagande av denna vägledning.

Under arbetet med föreskrifterna har Naturvårdsverket även inhämtat synpunkter på författningskommentarerna från en referensgrupp bestående av de myndigheter som Naturvårdsverket enligt bekämpningsmedelsförordningen är skyldig att höra innan föreskrifter meddelas samt av representanter för branschen.

Vägledning om tillämpning av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:3) om spridning av vissa biocidprodukter

1 kap. Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter gäller vid yrkesmässig spridning av biocidprodukter som omfattas av produkttyp 8¹ och som används för att bekämpa angrepp av insekter i trä, samt biocidprodukter som omfattas av produkttyp 14² eller 18³, enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

Dessa föreskrifter gäller inte biocidprodukter som innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur.

¹ Träskyddsmedel.

² Rodenticider.

³ Insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur.

Beträffande biocidprodukter ersätter NFS 2015:3 reglerna i Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel (SNFS 1997:2). Bestämmelserna i NFS 2015:3 kompletterar de bestämmelser om hantering av biocidprodukter som finns i 3-4 kap. förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel (bekämpningsmedelsförordningen).

Enligt 1 § första stycket är tillämpningsområdet av NFS 2015:3 begränsat till spridning av vissa biocidprodukter inom produkttypen *träskyddsmedel* (produkttyp 8) samt till biocidprodukter inom produkttyperna *rodenticider* (produkttyp 14) och *insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur* (produkttyp 18) enligt EU-förordningen om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (EU nr 528/2012) (EU:s biocidförordning).

Beträffande biocidprodukter inom produkttypen *träskyddsmedel* framgår av bestämmelsen i 1 § första stycket att föreskrifterna endast gäller biocidprodukter för att bekämpa angrepp av insekter i trä. Föreskrifterna omfattar alltså biocidprodukter som används för kurativ bekämpning av träskadeinsekter men inte behandling med *träskyddsmedel* i förebyggande syfte.

För att en biocidprodukt ska få användas i Sverige måste den vara godkänd i någon av de produkttyper som anges i EU:s biocidförordning. Produktklassningen återfinns i bilaga 5 till EU:s biocidförordning.

Produkttypen *rodenticider* (produkttyp 14) beskrivs i bilaga 5 till EU:s biocidförordning som produkter som används för bekämpning av möss, råttor eller andra gnagare på andra sätt än genom att avskräcka eller dra till sig dem.

Produkttypen insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur (produkttyp 18) beskrivs i bilaga 5 till EU:s biocidförordning som produkter som används för bekämpning av leddjur (t.ex. insekter, kvalster och kräftdjur), på andra sätt än genom att avskräcka eller dra till sig dem.

Såväl produkttypen rodenticider som produkttypen insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur omfattas av huvudgruppen *bekämpning av skadedjur* (huvudgrupp 3).

Produkttypen träskyddsmedel beskrivs i bilaga 5 till EU:s biocidförordning som produkter som används för att skydda trä från och med sågverksstadiet eller träprodukter genom bekämpning av organismer, inbegripet insekter, som förstör träets kvalitet eller utseende. Denna produkttyp, som återfinns i huvudgruppen *konserveringsmedel* och som innehåller mycket olika slag av biocidprodukter, innefattar både produkter för förebyggande ändamål (t.ex. grundoljor) och bekämpning (t.ex. bekämpningsmedel mot träskadeinsekter). Som framgår ovan omfattar NFS 2015:3 dock endast biocidprodukter för att bekämpa angrepp av insekter i trä.

Bakgrunden till att föreskrifterna, utöver biocidprodukter i produkttyperna 14 och 18, även omfattar biocidprodukter i produkttyp 8 som används för att bekämpa angrepp i trä, är att användningsområdet – och i regel även verksamma ämnen – för dessa biocidprodukter är detsamma som för biocidprodukter i produkttypen 18. Samma miljö- och hälsoskyddssynpunkter gör sig därför gällande oavsett produkttyp. Exempelvis gäller föreskrifterna såväl vid bekämpning av trämyror som vid bekämpning av stackmyror. Syftet med detta tillämpningsområde är även att undvika eventuella gränsdragningsproblem huruvida olika biocidprodukter för samma användningsområde ska omfattas av föreskrifterna eller inte.

När biocidprodukter godkänns delar de in i olika behörighetsklasser. Biocidprodukter godkända för användning i klass 1 och 2 får endast hanteras inom yrkesmässig verksamhet medan biocidprodukter inom klass 3 får användas av var och en. Av 1 § framgår att NFS 2015:3 endast är tillämpliga vid yrkesmässig spridning av biocidprodukter, vilket även omfattar yrkesmässig spridning av biocidprodukter inom klass 3. Angående frågan om vad som är yrkesmässig spridning, se vidare under vägledningen till bestämmelsen i 2 kap. 1 § nedan.

Annan hantering än yrkesmässig spridning regleras inte av dessa föreskrifter men en skyddsnivå även för icke yrkesmässig användning fastslås såväl i de användarvillkor som Kemikalieinspektionen utfärdar för varje biocidprodukt som i de allmänna bestämmelserna i bl.a. bekämpningsmedelsförordningen och miljöbalken.

Bestämmelserna i föreskrifterna gäller vid spridning som sker såväl inomhus som utomhus. Vidare är föreskrifterna tillämpliga på alla nämnda typer av biocidprodukter förutom biocidprodukter som innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur vilket framgår av andra stycket i 1 §.

2 kap. Definitioner

1 § Om inte annat särskilt anges i dessa föreskrifter, har uttryck i föreskrifterna samma betydelse som i 14 kap. miljöbalken, förordning (EU) nr 528/2012 och förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel.

Av 1 § framgår att uttryck i dessa föreskrifter har samma betydelse som i 14 kap. miljöbalken, EU:s biocidförordning och bekämpningsmedelsförordningen, om inte annat särskilt anges i föreskrifterna.

Följande definition i bekämpningsmedelsförordningen (1 kap. 4 §) är viktig vid tillämpningen av NFS 2015:3:

kommunal nämnd: nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Följande definition i EU:s biocidförordning är viktig vid tillämpningen av NFS 2015:3:

biocidprodukt:

- varje ämne eller blandning som i den form det eller den levereras till användaren består av, innehåller eller genererar ett eller flera verksamma ämnen avsedda att förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer på annat sätt än enbart genom fysisk eller mekanisk inverkan.
- varje ämne eller blandning som genereras från ämnen eller blandningar som inte omfattas av första strecksatsen, och som är avsedda att användas för att förstöra, avskräcka, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över någon skadlig organism på annat sätt än enbart genom fysisk eller mekanisk inverkan.

En behandlad vara som i första hand har en biocidfunktion ska anses som biocidprodukt.

Det bör i detta sammanhang även noteras att det i 14 kap. miljöbalken, EU:s biocidförordning och bekämpningsmedelsförordningen, saknas en definition av uttrycket ”yrkesmässig användare”, motsvarande den som finns i förordning (EG) nr 1107/2009 (EU:s växtskyddsmedelsförordning). Uttrycket definieras i EU:s växtskyddsmedelsförordning som ”en person som använder bekämpningsmedel i sin yrkesmässiga verksamhet, inbegripet operatörer, tekniker, arbetsgivare och egenföretagare, både på jordbruksområdet och inom andra sektorer”. Definitionen är dock ändå vägledande när det gäller frågan om vem som är att anse som yrkesmässig användare enligt 3-4 kap. bekämpningsmedelsförordningen och följaktligen även vid tillämpningen av dessa föreskrifter. Definitionen innefattar all användning som utförs som ett led i en näringsverksamhet eller annars som en del av en yrkesutövning. I linje med detta bör, utöver professionella skadedjurssaneringsverksamheter, exempelvis spridning av biocidprodukter på en gård till en förskola som görs av personal på förskolan anses som yrkesmässig spridning.

3 kap. Försiktighetsmått vid spridning

Val av metod och medel

1 § Den som överväger att sprida en biocidprodukt ska, om flera biocidprodukter eller metoder finns tillgängliga för samma användningsområde och syfte, så långt det är möjligt välja den metod eller det medel som är minst skadligt för människors hälsa och miljön.

Bestämmelsen i 1 § specificerar de överväganden som alltid ska göras i samband med användande av en biocidprodukt och konkretiserar vad som följer av produktvalsprincipen i 2 kap. 4 § miljöbalken när det gäller spridning av biocidprodukter.

Kravet på att så långt som möjligt välja den metod eller det medel som är minst skadligt för människors hälsa och miljön innebär att icke-kemiska metoder för bekämpning i första hand bör övervägas.

Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid användning av växtskyddsmedel enligt 2 kap. 33 § bekämpningsmedelförordningen.

Försiktighetsåtgärder vid spridning

2 § Den som sprider en biocidprodukt ska vidta de försiktighetsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna på platsen behövs för att skydda människors hälsa och miljön.

Bestämmelsen konkretiserar vad den allmänna hänsynsregeln i 2 kap. 3 § första stycket miljöbalken innebär vid spridning av de biocidprodukter som omfattas av föreskrifterna.

Bestämmelsen i 2 § innebär att lämpliga försiktighetsåtgärder ska anpassas med hänsyn till den platsspecifika risken för miljö- och hälsoskyddskonsekvenser samt till den biocidprodukt som sprids. Exempelvis bör utplacering av bekämpningsmedel mot råttor alltid ske så att barn, husdjur, fåglar och vilda djur inte kan komma åt det. Ytterligare platsspecifika försiktighetsåtgärder kan krävas beroende på var bekämpningsmedlet används, t.ex. om utplacering sker i bostäder eller i livsmedelslokaler.

Denna bestämmelse kompletterar den generella skyddsnivån som fastslås i 3 kap. 19 § första stycket bekämpningsmedelförordningen vilken dock endast gäller då en biocidprodukt inte används. I den bestämmelsen – som omfattar alla biocidprodukter och inte enbart de produkttyper som omfattas av dessa föreskrifter – fastslås att när en biocidprodukt inte används ska den lagras och i övrigt hanteras på ett sätt som inte innebär någon risk för människors hälsa eller miljön.

Ytterligare bestämmelser att beakta vid hantering av biocidprodukter finns gällande användningstillstånd i 3 kap. 15-18 §§ bekämpningsmedelsförordningen samt gällande avfallshantering i 3 kap. 19 § andra stycket bekämpningsmedelförordningen, som beträffande bestämmelser om hantering av avfall hänvisar till 15 kap. miljöbalken och avfallsförordningen (2011:927).

4 kap. Skyldighet att informera och underrätta

Information till allmänheten

Information till allmänheten

1 § Den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till, ska senast i samband med att spridningen påbörjas informera om bekämpningen. Informationen ska lämnas på väl synliga anslag av minst A-5 format i väderbeständigt material. Anslagen ska innehålla

1. uppgift om var spridningen sker,
2. kontaktuppgifter till den som utför spridningen av biocidprodukter,
3. syftet med bekämpningen,
4. biocidproduktens namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod,
6. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen, och
7. hänvisning till Giftinformationscentralen samt i förekommande fall information om motgift.

Anslagen ska sitta kvar till dess att risk för människors hälsa eller skada på egendom inte längre föreligger, dock minst en vecka efter spridningen.

Bestämmelsen i 1 § innebär att den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till ska informera om spridningen senast i samband med att spridningen påbörjas.

Det saknas i sammanhang som gäller bekämpningsmedel vägledande praxis om vad som närmare avses med begreppet "plats som allmänheten har tillträde till". Begreppet används dock i andra relevanta sammanhang och Naturvårdsverket anser att dessa bör kunna vara vägledande. Det finns exempelvis omfattande praxis vad avser allmän kameraövervakning. Av denna praxis följer bl.a. att begreppet ska tolkas vitt och inte bara omfatta platser som allmänheten brukar vistas på, utan även områden som allmänheten över huvud taget har tillträde till. Således omfattas sådana platser där människor kan tänkas uppehålla sig och som inte är enskilda. När det gäller enskilda/privata områden har det i praxis dessutom ansetts att dessa måste vara inhägnade (exempelvis med häck, stängsel eller staket) för att inte omfattas av begreppet.¹

Tillämpning av definitionen ovan medför i princip att kravet på information till allmänheten gäller vid spridning på en plats där någon som inte har kännedom om spridningen avsiktligt eller oavsiktligt kan tänkas komma i kontakt med biocidprodukten.

¹ <http://www.datainspektionen.se/fragor-och-svar/kameraovervakning/hur-avgor-man-om-den-plats-som-ska-kameraovervakas-ar-en-plats-dit-allmanheten-har-tilltrade/>

Tillämpningsområdet av bestämmelsen i 1 § är inte begränsat till spridning som sker utomhus. Även lokaler som allmänheten har tillträde till omfattas således av informationsskyldigheten enligt denna bestämmelse, t.ex. bekämpning av skadedjur som sker i ett köpcentrum. Andra *exempel* på platser som allmänheten kan ha tillträde till inomhus är restauranger, butiker, idrotts- och fritidsanläggningar och entréer till offentliga lokaler. Även platser dit allmänheten har tillträde mot betalning omfattas av begreppet. Informationsskyldigheten gäller dock inte vid bekämpning i lokaldelar som allmänheten inte har tillträde till, t.ex. i källaren till ett köpcentrum, inne i privata bostäder eller andra låsta utrymmen. När det gäller platser dit allmänheten har tillträde utomhus kan detta t.ex. vara tomtmark till flerfamiljshus, gårdar till skolor och förskolor, lekplatser och allmänna parker och trädgårdar.

När det gäller spridning utomhus bör anslag enligt 1 § sättas upp väl synligt på sådana platser där människor kan tänkas passera ett område eller en plats där spridning skett, t.ex. vid gångvägar och stigar. Informationen bör regelmässigt lämnas på svenska men i områden där det finns vetskap om att information på svenska inte är tillräckligt för att tillgodose informationsbehovet (t.ex. frekvent besökta turistområden), kan det finnas anledning att lämna information även på andra språk.

”Uppgift om var spridningen sker” enligt punkten 1 kan anges med karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och utbredning. Även vid utplacering av betesstationer kan uppgifter om var betesstationer har placerats ut lämnas med karta eller annan beskrivning av utplaceringen. Vid spridning inom en fastighet kan fastighetsbeteckning anges med en kompletterande skriftlig beskrivning av var spridningen kommer att ske.

Enligt punkten 2 ska informationen inkludera kontaktuppgifter till den som utför spridningen. Med ”kontaktuppgifter” avses företagsnamn, telefonnummer, adress och e-post.

Med ”syftet med bekämpningen” enligt punkten 3 avses en beskrivning av vilken skadegörare som bekämpas, d.v.s. om det rör sig om t.ex. råttor, möss eller getingar.

Upplysning om verksamt ämne i biocidprodukten enligt punkten 4 bör minst bestå av ämnets namn men även identifikationsnummer i form av CAS-nr eller EG-nr.

Med ”beskrivning av spridningsmetod” enligt punkten 5 avses uppgift om hur spridning sker, t.ex. genom användning av tryckspruta eller betesstationer, vilket hänger samman med vilken formulering biocidprodukten har, d.v.s. om det är en flytande produkt, ett pulver eller ett fast bete.

”Beräknad tidspunkt eller tidsperiod för spridningen” enligt punkten 6 bör anges så noggrant som möjligt med uppgift om datum när spridningen påbörjas. Vid spridning som pågår under en längre tid bör tidsperioden för spridningen uppskattas så noggrant som möjligt med angivelse om antal dagar eller veckor som spridningen beräknas pågå. Det finns inget hinder för att ange en längre tidsperiod under förutsättning att det anges en borte tidsgräns för den spridning informationen avser.

Hänvisning till Giftinformationscentralen enligt punkten 7 bör göras genom angivelse av telefonnummer till Giftinformationscentralen och uppgift om att Giftinformationscentralen ska kontaktas vid misstanke om skadlig exponering.

Enligt 1 § andra stycket ska anslagen sitta kvar till dess att risk för människors hälsa eller skada på egendom inte längre föreligger, dock minst en vecka efter spridningen. Hur lång tid anslagen i det enskilda fallet ska sitta uppe bör styras av mängd medel, spridningsmetod samt biocidproduktens egenskaper vad gäller farlighet, nedbrytbarhet och rörlighet. Utifrån de förutsättningar som föreligger i det enskilda fallet ska den som sprider biocidprodukter göra en bedömning hur länge anslagen bör sitta uppe.

När det gäller betesstationer och myrdosor påbörjas spridningen när utplaceringen av produkten sker. Spridningen får anses vara utsträckt över tid och pågå så länge det verksamma ämnet finns kvar i produkten. Det är alltså spridningens utsträckning i tid som är styrande för när information till allmänheten ska lämnas. I det fall spridningen innefattar utbyte eller påfyllning av det verksamma ämnet behöver således inte information om detta lämnas på nytt så länge den initiala informationen finns kvar. För betesstationer och myrdosor bör skyldigheten att informera allmänheten tolkas som att informationen ska sitta kvar minst en vecka efter att spridningen har avslutats genom att det verksamma ämnet har tagit slut i produkten.

Uttrycket ”egendom” i denna bestämmelse innefattar bl.a. husdjur.

Underrättelse till den kommunala nämnden

Underrättelse till den kommunala nämnden

2 § Den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till, ska senast i samband med spridningen eller omedelbart därefter skriftligen underrätta den kommunala nämnden om bekämpningen.

Utöver skyldigheten att informera allmänheten enligt 1 §, gäller att den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till ska underrätta den kommunala nämnden om bekämpningen.

Skyldigheten att informera den kommunala nämnden gäller vid spridning på plats som allmänheten har tillträde till. Underrättelsesskyldigheten enligt 2 § är därmed inte begränsad till särskilt angivna platser utomhus. Bestämmelsen i 2 § innebär en skyldighet att underrätta den kommunala nämnden även vid spridning i lokaler som allmänheten har tillträde till. För mer vägledning avseende begreppet ”plats som allmänheten har tillträde till”, se vägledningen till 4 kap. 1 § ovan.

Enligt bestämmelsen i 2 § inträder skyldigheten att underrätta den kommunala nämnden senast i samband med eller omedelbart efter spridningen. Detta innebär att en underrättelse får lämnas före spridning, men att den ska lämnas omedelbart efter det att bekämpningsåtgärden har vidtagits. Om en bekämpningsinsats kommer att pågå över tid, kan skyldigheten enligt 2 § uppfyllas genom att underrättelse lämnas även avseende planerade bekämpningsåtgärder inom ramen för samma insats. För bekämpningsinsatser som pågår över tid behöver den som sprider biocidprodukter inte lämna in en ny underrättelse så länge spridningen inte avviker från de uppgifter som har lämnats i tidigare underrättelse. Detta innebär att en ny underrättelse inte behöver lämnas för spridning som sker inom ramarna för samma bekämpningsinsats om spridningen sker i enlighet med de uppgifter som redan har lämnats i en underrättelse. I det fall spridningen innefattar utbyte eller påfyllning av det verksamma ämnet i produkten behöver inte heller någon ny underrättelse om detta lämnas så länge spridningen sker inom ramarna för samma bekämpningsinsats. Vilka uppgifter en underrättelse ska innehålla framgår av 4 kap. 3 § och tillhörande vägledning nedan.

Av bestämmelsen framgår att underrättelsen ska vara skriftlig. För att underlätta hanteringen av skriftliga underrättelser bör den kommunala nämnden ge den som sprider biocidprodukter möjlighet att göra underrättelsen elektroniskt, t.ex. genom att upprätta en särskild e-postadress för denna typ av underrättelser.

Följande exempel som gäller bekämpning av skadedjur i ett köpcentrum illustrerar hur bestämmelserna i 1 och 2 §§ kan tillämpas i praktiken.

Vid en undersökning konstateras att det är fråga om råttor och att användning av betesstationer är det mest lämpliga sättet för bekämpning. I samband med att betesstationer placeras ut ska information till allmänheten enligt 1 § sättas upp vid platsen. Senast efter att utplaceringen har skett ska den som utför bekämpningen underrätta den kommunala nämnden enligt 2 §, om inte sådan underrättelse redan har lämnats. Detta bör ske vid första lämpliga tillfälle efter att utplaceringen av betesstationerna har skett, t.ex. när den som har utfört bekämpningsåtgärden återkommer till arbetsplatsen. Den som har utfört bekämpningen kan i underrättelsen ange huruvida fler bekämpningsåtgärder eventuellt kommer att behöva vidtas för att syftet med bekämpningsinsatsen ska uppnås. För sådana kommande bekämpningsåtgärder som omfattas av lämnad underrättelse enligt 2 §, har underrättelseskyldigheten uppfyllts och ingen ny underrättelse behöver lämnas när bekämpningsåtgärden väl har utförts.

Syftet med underrättelseskyldigheten är att den kommunala nämnden ska få information om de bekämpningsåtgärder som vidtas inom kommunen för att utifrån denna information kunna bedriva behovsanpassad tillsyn. En del av tillsynsmyndigheternas prioritering av tillsynen bör utgöras av en bedömning utifrån risken för skada på människors hälsa och miljön. Den information som kommer kommunen till del genom dessa underrättelser kan utgöra ett underlag för prioritering av tillsynen.

Underrättelseskyldigheten är utformad så att den inte nödvändigtvis kräver någon åtgärd från den kommunala nämnden samtidigt som den inte fråntar nämnden möjligheten att ställa krav på försiktighetsmått eller skyddsåtgärder på spridningen med anledning av en underrättelse, t.ex. i fråga om en bekämpningsinsats som pågår över tid. Detta följer bl.a. av bestämmelsen i 26 kap. 9 § miljöbalken enligt vilken tillsynsmyndigheten kan ställa krav på försiktighetsmått eller skyddsåtgärder vid spridning, samt dessutom – om det behövs – förbjuda spridningen. Detta gäller naturligtvis endast om övriga förutsättningar enligt bestämmelsen i 26 kap. 9 § miljöbalken är uppfyllda. I fråga om användning av biocidprodukter för bekämpning av skadedjur är det den eller de nämnder som kommunfullmäktige utser att ha ansvar för operativ tillsyn enligt miljöbalken som är tillsynsmyndighet, vilket följer av fördelningen av tillsynsansvaret i 26 kap. 3 § miljöbalken och miljö-tillsynsförordningen (2011:13). I regel har tillsynsansvaret tilldelats den kommunala nämnden, d.v.s. den nämnd som fullgör kommunens uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet, vilket är den nämnd som en underrättelse enligt 2 § ska skickas in till. Underrättelseskyldigheten kan därmed fungera som ett viktigt underlag för tillsynsmyndigheten att kontrollera kunskap, rutiner och miljöpåverkan hos de företag som sprider biocidprodukter.

Vad en underrättelse ska innehålla

- 3 §** En underrättelse enligt 2 § ska innehålla
1. kontaktuppgifter till den som sprider biocidprodukter samt till den för vars räkning spridning sker,
 2. syftet med bekämpningen,
 3. biocidproduktens namn och registreringsnummer samt den mängd biocidprodukter som använts eller beräknas att användas vid spridningen
 4. tidpunkt eller beräknad tidsperiod samt plats för spridningen, och
 5. vilka försiktighetsåtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas för att skydda människors hälsa och miljön.

Bestämmelsen i 3 § överensstämmer i huvudsak med de uppgifter som användare av biocidprodukter ska dokumentera enligt bestämmelsen i 5 kap. 1 § nedan.

Med ”kontaktuppgifter” enligt punkten 1 avses företagsnamn, telefonnummer, adress och e-post. Med ”den för vars räkning spridning ska ske” avses den som i förekommande fall har lämnat uppdraget att utföra bekämpningen.

Med ”syftet med bekämpningen” enligt punkten 2 avses en beskrivning av vilken skadegörare som bekämpas, d.v.s. om det rör sig om t.ex. råttor, möss eller getingar.

Enligt punkten 3 ska en underrättelse bl.a. innehålla uppgift om mängden biocidprodukter som använts eller beräknas användas. Syftet med detta är att den kommunala nämnden ska kunna bedöma de miljö- och hälsoskyddsrisiker som spridningen kan föranleda. Vilken information som ska lämnas får anpassas med hänsyn till vilken spridningsmetod som används, t.ex. genom användning av tryckspruta eller utplacering av betesstationer, samt den formulering biocidprodukten har, d.v.s. om det är en flytande produkt, ett pulver eller ett fast bete. Vid exempelvis spridning av bekämpningsmedel mot råttor genom användning av betesstationer bör underrättelsen innehålla uppgift om hur många betesstationer som använts eller en uppskattning av hur många betesstationer som kommer att användas samt om betet kan komma att bytas ut.

Om den kommunala nämnden anser att det krävs ytterligare uppgifter eller underlag, har nämnden möjlighet att begära in sådana uppgifter, vilket framgår av bestämmelsen i 26 kap. 21 § miljöbalken. Enligt denna bestämmelse får tillsynsmyndigheten förelägga den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd att lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Mer information om behörig tillsynsmyndighet vid spridning av aktuella biocidprodukter finns i vägledningen till 2 § ovan.

När det gäller uttrycket ”beräknad tidpunkt eller tidsperiod” enligt punkten 4, bör sådan tidsangivelse anges i datum. I de fall bekämpningen pågår under en längre period, t.ex. vid utplacering av betesstationer för bekämpning av råttor, bör det så långt möjligt anges hur länge bekämpningen avses pågå. Det kan t.ex. göras genom att uppskatta antal dagar eller veckor som spridningen beräknas pågå. Det finns inget hinder för att ange en längre tidsperiod under förutsättning att det anges en borte tidsgräns för den spridning underrättelsen avser. Plats för spridningen kan anges med karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och utbredning. Även vid utplacering av betesstationer kan uppgifter om var betesstationer har placerats ut lämnas med karta eller annan beskrivning av utplaceringen. Vid spridning inom en fastighet kan fastighetsbeteckning anges med en kompletterande skriftlig beskrivning av var spridningen kommer att ske.

Att informationen enligt punkten 5 ska innefatta försiktighetsåtgärder som har vidtagits, kopplar till kravet på försiktighetsåtgärder vid spridning i bestämmelsen i 3 kap. 2 § NFS 2015:3. Utöver hur 3 kap. 2 § uppfylls bör det anges på vilket sätt användarvillkoren för aktuell biocidprodukt har följts eller kommer att följas.

Undantag om det finns särskilda skäl

Undantag

4 § Om det finns särskilda skäl får den kommunala nämnden i det enskilda fallet medge undantag från bestämmelserna i 1-3 §§.

Bestämmelsen i 4 § innebär att om det finns särskilda skäl får den kommunala nämnden medge undantag från informations- respektive underrättelseskyldigheten i 1 och 2 §§ samt från de uppgifter som enligt 3 § ska ingå i en underrättelse till den kommunala nämnden. Syftet med bestämmelsen är att ge den kommunala nämnden ytterligare möjlighet att styra informationsflödet och anpassa tillsynen efter lokala förutsättningar. Möjligheten till undantag gäller om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet.

Som särskilda skäl för undantag från att informera enligt 1 § kan nämnas situationer då det är svårt att uppfylla bestämmelsen på ett meningsfullt sätt, exempelvis vid spridning av biocidprodukter på ett trafikerat vägavsnitt. Om den kommunala nämnden medger undantag från kraven i 1 §, kan nämnden föreskriva vilken information som i stället ska ges i det aktuella fallet och på vilket sätt.

Det kan vidare finnas situationer då undantag från underrättelseskyldigheten i 2 § eller de uppgifter som enligt 3 § ska ingå i en underrättelse, är motiverat. Särskilda skäl för undantag från kraven i 2 eller 3 §§ bör exempelvis föreligga om den kommunala nämnden redan har fått del av motsvarande uppgifter på annat sätt, t.ex.

genom villkor i avtal med saneringsföretag som utför skadedjursbekämpning på kommunens uppdrag.

Den kommunala nämnden har även möjlighet att göra en egen bedömning av vad som är särskilda skäl för att medge undantag. En sådan bedömning kan utgå från de risker för människors hälsa och miljön som föreligger med en viss användning. Att kommunen gör bedömningen att en specifik användning medför små risker för människors hälsa och miljön skulle alltså kunna vara särskilda skäl för att medge undantag från kravet på underrättelse.

Undantag får medges i det enskilda fallet vilket bör tolkas som att undantag får medges för den spridning som sker inom ramen för en specifik bekämpningsinsats. Det enskilda fallet kan alltså utgöras av spridning av biocidprodukter vid flera tillfällen så länge spridningen sker av samma verksamhetsutövare och med samma syfte.

Föreskrifternas utformning gör det alltså möjligt för kommunen att i enskilda fall medge undantag från kraven på underrättelse och information när det gäller specifika användningsområden där kommunen gör bedömningen att användningen medför små risker för människors hälsa och miljön.

5 kap. Dokumentation

1 § Den som sprider biocidprodukter ska dokumentera de åtgärder som vidtas för att uppnå syftet med bekämpningen. Av dokumentationen ska framgå

1. uppgift om för vems räkning spridningen har skett,
2. syftet med bekämpningen,
3. biocidproduktens namn och registreringsnummer samt den mängd biocidprodukter som använts vid spridningen
4. tidpunkt och plats för spridningen, och
5. vilka försiktighetsåtgärder som har vidtagits för att skydda människors hälsa och miljön.

Dokumentationen enligt första stycket ska sparas i tre år och ska vid begäran redovisas för tillsynsmyndigheten.

Bestämmelsen i 1 § innebär en skyldighet för den som sprider biocidprodukter att dokumentera de åtgärder som vidtas för att uppnå syftet med bekämpningen.

Den information som ska dokumenteras motsvaras i huvudsak av de uppgifter som enligt 4 kap. 3 § NFS 2015:3 ska ingå i en underrättelse till den kommunala nämnden. Mer information om vad som avses med punkterna 1-5 finns i vägledningen till bestämmelsen i 4 kap. 3 § ovan. Uppgifter om vem som utfört spridningen framgår av dokumentationen genom att det är den som sprider biocidprodukter som är skyldig att dokumentera.

Kravet på dokumentation gäller de åtgärder som har vidtagits inom ramen för varje bekämpningsinsats; dokumentationen ska avse de bekämpningsåtgärder som vidtas för att uppnå syftet med den aktuella bekämpningen. Vid exempelvis bekämpning av råttor i en park, gäller kravet på dokumentation de bekämpningsåtgärder som över tid vidtas inom ramen för den aktuella bekämpningsinsatsen. Bestämmelsen i 1 § innebär således inget krav på att upprätta dokumentation avseende varje enskild bekämpningsåtgärd – åtgärderna ska i stället noteras i en samlad dokumentation för den aktuella saneringen.